

PUSZTAI FRUZZINA

KÖNYV, KÖNYVTÁR, KULTÚRA SIÓFOKON A SAJTÓ TÜKRÉBEN II.**Olvasókör és kaszinó Siófokon**

Európában a 18. században megjelent az intézményes olvasó.¹ Ez „két párhuzamos formában történt”: kölcsönkönyvtárak és olvasótársaságok formájában.² A korábban már említett könyvtárakkal ellentétben, az olvasótársaságok önszerveződő egyesületek voltak.³ Magyarországon már az 1770-es évektől, a felvilágosodás korában elkezdtek szerveződni a különböző egyletek, körök.⁴ Hazánkban az olvasóköröket a Martinovics-féle összeesküvés felszámolását követően, az olvasókabineteket és a kölcsönkönyvtárat pedig 1798–99 folyamán betiltották.⁵ A 19. század folyamán elsőként jótékonyági egyletek alakultak, majd a társasegyletek is

---

¹ Reinhard WITTMANN: *Az olvasás forradalma a 18. század végén?* = Roger CHARTIER–Guglielmo CAVALLO (Szerk.): *Az olvasás kultúrtörténete a nyugati világban*, Balassi, Budapest, 2000, 341.

² *Uo.*, 341.

³ *Uo.*, 343.

⁴ NEMES Erzsébet: *Olvasókörök egykor és ma – Hazai és határon túli olvasókörök a XVIII. századtól napjainkig*, Könyvtári Levelező /Lap, 2010/7, 3.

⁵ *Uo.*, 3.

Pusztai Fruzzina 1979-ben született Szombathelyen, Siófokon él. Informatikus könyvtáros, okleveles mesterfokozatú középiskolai történelemtanár és állampolgári ismeretek tanára.

megjelentek Magyarországon.⁶ Az egyesületek megnevezése különböző, számos megnevezésük létezik: kör, egyesület, társaság, társulat, társaskör, társasegyesület stb.

Nyugat-Európában az olvasótársaságok történeti fejlődése az újságok, folyóiratok közös előfizetésével vette kezdetét a 17. század végén.⁷ A 18. század végén kínálatuk új szórakozási lehetőségekkel (társalgószobával, különféle játékokat – például biliárdot – kínáló klubteremmel stb.) bővült, növelve ezzel vonzerejüket.⁸ Az ilyen olvasótársaságok gyakran a Kasinó nevet viselték.⁹

Magyarországon a kaszinó-mozgalom elindítása Széchenyi István gróf nevéhez fűződik. 1827 nyarán ugyanis az ő kezdeményezésére és nagyrészt az ő személyes erőfeszítései nyomán jött létre – az angliai útjain megismert egyesületek és klubok mintájára – a Pesti Kaszinó, amely 1830-ban felvette a Nemzeti Kaszinó nevet.¹⁰

1831-ben mindössze négy helyen működött kaszinó. A reformmozgalom fellendülése után viszont ugrásszerűen megnőtt a számuk. A titkosrendőri jelentések alapján született összegzés 1833-ban már 29 települést sorol fel.¹¹

⁶ TÓTH Árpád: „Majmolás” vagy civilizációs fölzárkózás? – A reformkori pesti egyesületek mint a nyugati minták követői, *Történelmi Szemle*, 2017/3, 404–405.

⁷ WITTMANN, I. m., 343.

⁸ *Uo.*, 344.

⁹ *Uo.*, 344.

¹⁰ BÉNYEI Miklós: *Széchenyi István és a Debreceni Polgári Casinó = A Hajdú-Bihar Megyei Levéltár évkönyve 19.*, Debrecen, 1992. Bényei Miklós Fülöp Gézára hivatkozik: FÜLÖP Géza: *A magyar olvasóközönség a felvilágosodás idején és a reformkorban*, Akadémiai, Budapest, 1978, 87–88., 94–95.

¹¹ BÉNYEI Miklós: *I. m.*, Bényei Miklós Vizsota Gyulára hivatkozik: *VIZSOTA Gyula: Bevezetés = Gróf Széchenyi István írói és hírlapi vitája Kossuth Lajossal*, I. rész. (1841–1843), Magyar Történelmi Társulat, Budapest, 1927. XIII–XXVIII.; a felsorolás: XXVII.

A „tartósan fennálló első klubokat és kaszinókat nemesek hívták életre.”¹² Profiljukban valóban „keveredett a művelődés és a szórakozás”.¹³ „Az erős köznemesi fészeknek számító Veszprém megyében Mezőszentgyörgyön és Pápán Olvasó Társaság (1828, 1830), Pápán és Veszprémben kaszinó (1832, 1833), Szilasbalháson, Veszprémben, Küngösön Olvasó s Mulató Egylet alakult.”¹⁴ Előbb-utóbb minden megyeszékhelyen létrejöttek az úri kaszinók, s a kívül rekedt polgárok kaszinói is.¹⁵

1848-ban körülbelül ötszáz egylet működött Magyarországon, míg Erdélyben körülbelül száz, legtöbbjük kaszinó és olvasótársaság volt.¹⁶

A kaszinók és az olvasókörök között nincs éles határvonal: előfordul, hogy az olvasótársaság alakul át kaszinóvá, mint például Szilasbalháson vagy Pápán, vagy éppen fordítva, a kaszinóból lesz olvasótársaság, mint Veszprémben.¹⁷

A *Magyarország egyletei és társulatai 1878-ban* című kiadvány kimutatása szerint „létezett 277 Casinó, 61 népkör, 418 olvasó egylet, 39 polgári kör, 97 általános-, 11 gazdasági-, 28 iparos- és 9 kereskedelmi társas- és olvasó egylet, 5 önképző, 25 ifjúsági-, 33 iparos ifjúsági- és 11 kereskedelmi ifjúsági önképzőkör, összesen 3554 alapító, 2807 pártoló, 79,658 rendes, 3706 egyéb taggal.

¹² Kósa László: *A polgári társadalom korának művelődése I. – A hétköznapi élet kultúrája* = Kósa László (Szerk.): *Magyar művelődéstörténet*, Osiris, Budapest, 2006, 361.

¹³ *Uo.*, 361.

¹⁴ *Uo.*, 361

¹⁵ *Uo.*, 361.

¹⁶ DEÁK Ágnes: *Polgári átalakulás és neoabszolutizmus, 1849–1867.* = ROMSICS Ignác (Főszerk.) *Magyarország története*, Akadémiai, Martonvásár, 2016, 58.

¹⁷ HUDI József: *Könyv és társadalom: könyvkultúra és művelődés a XVIII–XIX. századi Veszprém megyében*, OSZK–Gondolat Kiadó, Budapest, 2009, 200.

Legjobban el vannak tehát terjedve az olvasókörök, továbbá a Casinók és az általános társas egyletek.”¹⁸

Mindebből láthatjuk tehát, hogy az olvasókörök és a kaszinók gyorsan a korabeli, 19–20. századi társas élet jellegzetes színtereivé váltak.

Siófokon 1881-ben olvasó-egylet alakult.¹⁹

Az olvasókörök alapszabály alapján működtek. Az olvasókörök alapszabályait a belügyminiszterhez kellett felterjeszteni jóváhagyásra.²⁰ A siófoki Iparos Olvasókör alapszabályát 1894-ben hagyta jóvá a belügyminiszter.²¹ „2.§. A kör célja: A tagoknak alkalmas olvasmányokat nyújtani, a társas életet fejleszteni a hazai és helyi érdekeket istápolni.”²² Továbbá hírlapok és egyéb irodalmi termékek beszerzése, könyvtár alapítása és fenntartása, felolvasások és értekezletek, valamint estélyek rendezése stb.

A siófoki Iparos Olvasókör pecsétje.

¹⁸ *Magyarország egyletei és társulatai 1878-ban = Hivatalos statisztikai közlemények*, Athenaeum, Budapest, 1880. XXI.

¹⁹ *Ujdonságok, Veszprémi Független Hírlap*, 1881. október 8., 2.

²⁰ NEMES Erzsébet: *I. m.*, 5.

²¹ *Alapszabály-jóváhagyások*, Budapesti Hírlap, 1894. június 16., 12.

²² Részlet a siófoki Iparos Olvasókör alapszabályából. BRTK Könyvtár, Történeti Gyűjtemény.

A magyarországi egyesületek címtára a reformkortól 1945-ig című kiadvány 3. kötete 1902-ben alakult Polgári Olvasókört is említ Siófokon.²³

Siófok kaszinóügye további kutatásokat igényel. Siófokon feltételezéseim szerint már a 19. században volt kaszinó. Egy aukciósház honlapján ugyanis egy 1896-os keltezésű akvarellbe botlottam, melyet a következő felirattal láttak el: „a siófoki casino kedves házigazdájának.”²⁴

A siófoki kaszinó alapszabályait 1904-ben látta el bemutatási záradékkal a belügyminiszter.²⁵ Bizonyos források szerint azonban a Siófoki Társaskört is emlegették kaszinó néven.²⁶ A „siófok fürdőtelepi társaskör” alapszabályait 1907-ben látta el bemutatási záradékkal a belügyminiszter.²⁷ A következő információ pedig 1928-ból származik „Siófok Fürdőtelepi Társaság» címen harmadik új kaszinó alakult, amelynek alapszabályait már be is terjesztették a belügyminiszter elé.”²⁸

Tudjuk azt is, hogy a „m. kir. belügyminiszter a „Siófoki Fürdő Kaszinó» (Veszprém vármegye) módosított alapszabályait 176.265/ 1934. B. M. VIII.a. szám alatt láttamozta.”²⁹

²³ Pór Edit, (Szerk): *A magyarországi egyesületek címtára a reformkortól 1945-ig*, 3. kötet, Művelődéskutató Intézet, Budapest, 1988, 1260.

²⁴ Pintér Aukciósház, pinteraukcioshaz.hu/a-siofoki-casino-kedves-hazigazdajanak.

²⁵ *Közlemények. Egyleti alapszabályok*, Belügyi Közlöny, 1904. július 10., 331. „A belügy-minister a következő egyleti alapszabályokat látta el a bemutatási záradékkal: (...) 386. A siófoki kaszinó alapszabályait (60,983/1904. sz. a.)”

²⁶ *Több tét nem áll... kilenc a banknak. Fürdőpolitika a bakkasztalnál – Pillanatfelvételek a siófoki kaszinóban Mikor becsüljük meg már egyszer igazán a Balatont?*, Nemzeti Ujság, 1924. szeptember 2., 3.

²⁷ *Egyleti Alapszabályok*, Belügyi Közlöny, 1907. június 16., 188. „315. A siófok fürdőtelepi társaskör alapszabályait (66,149/1907. sz. a.)”

²⁸ *Ismét kártyarazzia volt Siófokon*, Ujság, 1928. július 24., 5.

²⁹ *Hivatalos rész*, Budapesti Közlöny, 1934. április 15., 1.

Siófok Fürdő Kaszinó pecsétje.

1929-ből származnak az alábbi sorok: „Sokat nevetnek egyébként azon, hogy egy budapesti úr, aki életében kártyaklubban nem volt, beiratkozott a siófoki kaszinóba. Rendes kaszinóéletet akart élni. Első este fölment a kaszinóba s kereste az olvasótermet, hogy átböngéssze a legújabb külföldi revüket. Az egyik terem ajtaján hatalmas betűkkel ez áll: Olvasóterem. A pesti úr gyanútlanul belépett, a hatalmas teremben egy kis asztal volt s azon a Fliegende Blätter-nek egy százesztendőös kötete. A kötet címlapján körpecsét: Siófoki kaszinó. 1904. Úgy látszik, a siófoki kaszinó 1904 óta nem gyarapította könyvtárállományát.”³⁰ Nos, örömmel jelentem, 1904-es keltezésű és SIÓFOKI KASZINÓ feliratú bélyegzővel pecsételt könyveink jelenleg is vannak a könyvtárban pedig az állomány jócskán gyarapodott az elmúlt évtizedekben.

A Siófoki Kaszinó 1904-es keltezésű pecsétje.

³⁰ LUKÁCS István: *Képeslap Siófokról, ahol csendes az élet, fára teszik a padokat, kis tétre megy a baccarat és rosszak az utak*, Magyar Hírlap, 1929. augusztus 14., 5.

„Reméljük, hogy a régi, jó hírnevű Siófokon megszűnnek a szerencsepróbálgatások. Ugyis nagy szüksége van a fürdőtelepnek a »kurszalónra«, a gyógyteremre, ahol kifejlődnék a társasélet. A közönség elolvashatná a hazai hírlapokat és a külföldi folyóiratokat. Megteremthetnők a kulturéletet kabaréelőadásokkal, felolvasásokkal és esős időben táncmulatságokkal.”³¹

„Könyvtár és Kurszalón is berendezkedik a külföldiekre Siófokon” – írta 1935 márciusában a *Baltoni Kurir*. „A Siófoki Fürdő-casino Igazgatósága a casino könyvtárát – mely a Balaton legnagyobb és legértékesebb könyvtárainak egyike – nagy anyagi áldozatok árán a legujabb magyar művekkel egészítette ki. A nagy külföldi idegenforgalomra és a magyar fürdőközönség sokoldalú érdeklődésére való tekintettel a magyar műveken kívül német, angol francia és az olasz irodalom legujabb alkotásait is beszerezte. Siklós Zsigmond a casino kiváló és agilis igazgatója – ki most tért vissza hosszabb külföldi tanulmányutjáról – egy csomó külföldi szépirodalmi és társadalmi lapot rendelt meg a casino részére, hogy ezzel is kielégíthesse a fürdőközönség legmesszebbmenő igényeit.”³²

A II. világháború előtti időszakban számottevő könyvanyaggal bírt a Fürdő Kaszinó, a Polgári Iskola, az Iparos Olvasókör, a Gazdakör, a Szent Miklós Egyesület és a Boldog Margit Leányklub.³³

³¹ *Ismét kártyarazzia volt Siófokon*, Ujság, 1928. július 24., 5.

³² DR. FAZEKASNÉ MULESZA Olga (Szerk.): *Siófok Fürdő 100 éve a várossá avatásig*, Városi Könyvtár, Siófok, 1998, 72.; *Baltoni Kurir*, 1935. márc. 27., 5., www.konyvtar-siofok.hu/mikrofilm/kepek/balatonikurir_1935_03_27_3_13_5.jpg.

³³ MATYIKÓ Sebestyén József: *Harminc év a közművelődés szolgálatában – A siófoki Városi Könyvtárról*, Somogyi Honismereti Híradó, 1984/1, 32–33.

1905-ben színház is épült Siófokon.³⁴ Schöpflin Aladár megállapítása szerint saját könyvtára volt minden színháznak – így valószínűleg a siófokinak is –, mely „az évtizedek alatt összegyűlt és részben előadott darabok gyűjteményéből” állt.³⁵

A II. világháború után

A civil szervezetek mozgásterére már a háborút megelőzően beszűkült, 1945-ben pedig megindult feloszlatusuk is.³⁶

Siófokon 1944 decemberében a németek felrobbantották az 1942–43-ban épült közúti hidat.³⁷ E híd bal oldalán állta Sió u. 2. szám alatt az ún. Decker-ház.³⁸ A ház a híd felrobbantásakor megrongálódott. Ezt a házat hozatta rendbe a városvezetés már 1946-ban és könyvtár nyílt benne.³⁹ A korabeli testületi ülések jegyzőkönyve szerint is létezett már 1946-ban a Siófoki Községi és Közművelődési Könyvtár.⁴⁰ Az alapító okiraton ezzel szem-

³⁴ *1930-ban bontották le a siófoki színház épületét* = SCHÖPFLIN Aladár (Szerk.): *Magyar színművészeti lexikon IV.*, Országos Színészegyesület és Nyugdíjintézete, Budapest, 1931, 116.

³⁵ SCHÖPFLIN Aladár (Szerk.): *Magyar színművészeti lexikon IV.*, Országos Színészegyesület és Nyugdíjintézete, Budapest, 1931, 279–280.

³⁶ DOMANICZKY Endre: *A civil szektor felszámolása Pestszentlőrinc-Pestszentimrén 1945–1950*, muzeum18ker.hu/domaniczky-endre.

³⁷ ZÁKONYI Ferenc: *Siófok újkori története – különös tekintettel a fürdővárossá váló fejlődés első esztendeire (1945–1951)* = KANYAR József (Szerk.): *Siófok: várostörténeti tanulmányok*, Városi Tanács, Siófok, 1989, 549.

³⁸ *Uo.*, 550. A ház Decker Tivadar örököseinek tulajdonában volt. Decker Tivardart, aki korábban a Fogas szálló tulajdonosa volt, 1940-ben meggyilkolták.

³⁹ *Uo.*, 550. A Decker-ház 1989-ben, a monográfia megjelenésekor a Beszédes József Vízügyi Múzeum épülete volt. Később lebontották.

⁴⁰ FAZEKASNÉ MULESZA Olga (Szerk.): *Emlékkönyv*, Városi Könyvtár, Siófok, 1997, Előszó.

ben Siófoki Községi Könyvtár szerepel 1947-es alapítási évvel.⁴¹ Könyvtárunk működésének erről a szakaszáról továbbra is nagyon keveset tudunk.⁴²

A Siófoki Járási Könyvtár 1953. január 1-jén alakult.⁴³ Abban az évben is ugyanolyan lelkesen készülődtek a könyvtárak – köztük a siófoki is – az Ünnepi Könyvhétre, mint mostanság. Megyeszerete kiállításokat és könyvismertetőket tartottak, új könyvtárakat nyitottak, többek között „a siófoki járási könyvtár népkönyvtárainak száma” is gyarapodott, hiszen új könyvtár létesült Balatonföldváron és Balatonendrédén.⁴⁴ Az Ünnepi Könyvhét egyébként minden évben jelentős esemény volt az 1950-es években, melyet nagy szervezőmunka előzött meg. Az Ünnepi Könyvhét előkészítése járási „könyvhét-bizottság” szervezésével kezdődött, mely – a helyi adottságokat is figyelembe véve – kidolgozta az egész járás területére a könyvhét programját, majd a községek „a járástól megadott útmutatás alapján” kialakították saját munkatervüket, hogy megfelelően felkészülhessenek a jeles eseményre.⁴⁵

„Járási könyvtárunknak nemcsak az a feladata, hogy Siófok lakosait lássa el szépirodalmi, tudományos és ismeretterjesztő könyvekkel, hanem elvi és gyakorlati segítséget is nyújtson a járás községi népkönyvtárosainak munkájához. Ugyancsak feladata új népkönyvtárak szervezése is. E téren is jó eredményt értünk el: egy évvel ezelőtt 12, ma 19 népkönyvtár működik a járás terüle-

---

⁴¹ *Uo.*, Előszó.

⁴² *Uo.*, 2.

⁴³ Kovács János: *Nagyot fejlődött egyéves működése alatt a siófoki járási könyvtár*, Somogyi Néplap, 1954. január 29., 4.

⁴⁴ *Lelkes készülődés megyénkben az Ünnepi Könyvhétre*, Somogyi Néplap, 1953. október 1., 4.

⁴⁵ *A siófoki járási könyvtár felkészült az Ünnepi Könyvhétre*, Somogyi Néplap, 1954. szeptember 30., 3.

tén.” – olvashatjuk a *Somogyi Néplap* 1954 januári számában.⁴⁶ A könyvtár 1956-ban költözött a Fő u. 65. szám alá.⁴⁷

A Siófoki Járási Könyvtár 1957-ben (Fő utca).

Diáklány (Fő utca).

⁴⁶ Kovács János: *I. m.*, 4.

⁴⁷ *Könyvtártörténet*, www.konyvtar-siofok.hu/?p=konyvtartortenet.

A könyvtárak szerepköre – akárcsak manapság – akkortájt is folyamatosan bővült: 1957-ben például a siófoki könyvtár is szerepelt a diafilmtár létesítésére kijelölt könyvtárak listáján.⁴⁸ Léteztek továbbá statisztikai munkák. „1956. év végén 8860 könyv volt a Siófoki Járási könyvtár állománya, 1957 végén 9842. Akkor 1116, most 1179 az olvasók száma. 1956-ban 35745, 1957-ben 42416 könyvet kölcsönöztek ki.” – írta a *Somogy Megyei Hírlap* 1958-ban.⁴⁹ „S itt a siófoki könyvtárban, ahol nyáron a milliom üdülő, télen se fogy az olvasók száma. A két (!) könyvtáros alig győzi a sok munkát, pedig a terveket is valóra kell váltani.”⁵⁰ 1958-ban az intézmény „homlokzatán négy-nyelvű tábla” hívta fel a könyvtárra a külföldiek figyelmét, polcain pedig „angol, francia és német nyelvű könyvek” sorakoztak.⁵¹

Siófokon, Balatonföldváron és Balatonlellén a SZOT is tartott fenn könyvtárakat az egész éven át üzemeltetett üdülőkből. 1958-ban Siófokon 800 kötet állt az üdülők rendelkezésére.⁵² A korabeli sajtót böngészve pedig azt is megtudhatjuk, hogy 1956-ban ugyanúgy voltak könyvtári órák a siófoki Szikra üdülőben, mint manapság.⁵³ A Balaton-parti üdülőövezetben számottevően fejlődött a könyvtárhálózat 1960-ra.⁵⁴

1960-ban a Művelődésügyi Minisztérium a járási könyvtárak között „a Siófoki Járási Könyvtár munkáját ítélte a legjobbnak, ezért 2000 forint értékű könyvjutalomban részesítették.” Új kezdeményezésekben ekkor sem volt hiány. „*Strandkönyvtárat*

⁴⁸ A művelődésügyi miniszter 98/1957. (M. K. 20.) M. M. számú utasítása diafilmtárak létesítéséről, Művelődésügyi Közlöny, 1957. december 5., 836.

⁴⁹ É.R.: Számok is beszélnek a könyvtárról, Somogyi Néplap, 1958. január 22., 6.

⁵⁰ *Uo.*, 6.

⁵¹ HAJNAL GÁBOR: Üdülő-örjárat, Népművelés, 1958. július 1.

⁵² KELLNER BÉLA: A balatoni könyvtárakról, Somogyi Néplap, 1958. április 20., 7.

⁵³ LÁNG JÁNOS: Új balatoni jelszó, Népművelés, 1956. július 1.

⁵⁴ Száz könyvtár a Balaton-parton, Esti Hírlap, 1960. július 27., 2.

létesít a Siófoki Járási Könyvtár a strandon. A könyvtár biztosítja a működtetés költségeit. A községi tanácsra vár az a feladat, hogy helyet adjon a strandkönyvtárnak” – értesülünk a *Somogyi Néplap* 1961 januári számából.⁵⁵ 1961-ben „bevezették a szabadpolcos kölcsönzést” is.⁵⁶ Az új rendszer bevezetésével az ifjúsági és a felnőtt könyvtár különvált. Mindkét helyiségben folyóiratok, hetilapok álltak az olvasók rendelkezésére. Akinek kedve tartotta, helyben olvashatta a könyveket. Az ifjúsági könyvtár látogatóinak száma ugrásszerűen megnőtt az önállósulást követően. A szabadpolcos kölcsönzést a gyermekolvasók kedvelték meg leg hamarabb, szívesen böngésztek a könyvtárban néha órákig is.⁵⁷

1961-ben színműtárat adott ki a Siófoki Járási Könyvtár a színjátszó csoportok részére.⁵⁸ 1964-ben jelentős mértékben, 3000 forint értékű színműanyaggal bővült ez a színműtár.⁵⁹

1962-ben Kellner Béla⁶⁰ kiemelkedőnek ítélte meg a siófoki könyvtár eredményeit is.⁶¹ „A somogyi könyvtárak fennállásuk óta tavaly először több mint 1 millió könyvet kölcsönöztek” – olvashatjuk 1962-ben a *Somogyi Néplap*ban.⁶²

A könyvtár 1967-ben a Kálmán Imre sétány 4. szám alá került, a hajdani Magyar Korona Szálloda – a későbbi MAORT székház – épületébe,⁶³ Kálmán Imre szülőháza mellé.

⁵⁵ *Hírek*, Somogyi Néplap, 1961. január 14., 4.

⁵⁶ *Megszerették a szabad polcos kölcsönzést a siófoki könyvtár olvasói*, Somogyi Néplap, 1961. június 23., 6.

⁵⁷ *Uo.*, 6.

⁵⁸ *Hírek*, Somogyi Néplap, 1961. október 17., 4.

⁵⁹ *Hírek*, Somogyi Néplap, 1964. február 5., 4.

⁶⁰ Kellner Bernát Béla (1908–1996)

⁶¹ *Több mint 1 millió könyvet kölcsönöztek tavaly megyénk könyvtárai*, Somogyi Néplap, 1962. január 30., 1.

⁶² *Uo.*, 1.

⁶³ *Könyvtártörténet*, www.konyvtar-siofok.hu/?p=konyvtartortenet.

A Magyar Korona Szálloda épülete.

1976-ban újabb költözés következett. Negyvenöt millió forintos beruházással 1976 júniusára készült el ugyanis a Siófoki Városi Járási Művelődési Központ és Könyvtár.⁶⁴ A városi könyvtár felnőtt részlege ekkor költözött át az új intézménybe.⁶⁵ A gyermekkönyvtár pedig a régi könyvtár egészét birtokába vehette.⁶⁶ Az átadásra kerülő művelődési központ és könyvtár működése sokoldalúnak ítélték.⁶⁷ „Aligha épült az utóbbi években művelődési központ az országban, amelyet olyan nagy – és jogos – várakozás előzött meg,

⁶⁴ H.B.: *Új művelődési központ Siófokon*, Somogyi Néplap, 1976. június 6., 5.

⁶⁵ *Uo.*, 5.

⁶⁶ *Siófok gazdasági és kulturális fejlődésének összefüggései*, Útközben, 1983/4, 78.

⁶⁷ *A munkásdalkör centenáriumán avatják – Művelődési központ Siófokon*, Népszabadság, 1976. május 26., 9.

mint a tegnap felavatott síófokit. [...] Az épületben kap helyet a városi és járási könyvtár 46 ezer kötete. Itt alakítják ki az úgynevezett Balatoni Bibliotékát is, ahol az érdeklődők és a kutatók a Balatonra vonatkozó összes tanulmányokhoz, könyvekhez hozzáférhetnek.” – írta 1976. június 6-án a *Magyar Hírlap*.⁶⁸

A könyvtár az 1970-es években olyan jelentős személyeket látott vendégül, mint például Baranyi Ferenc, Fodor András, Nemes Nagy Ágnes, Mátyás Iván vagy Lengyel Dénes,⁶⁹ az 1980-as évek elején a meghívottak között volt többek között Magyar Kálmán,⁷⁰ László Gyula⁷¹ és Karinthy Ferenc⁷² is, de hosszan folytathatnánk a sort.

1985 márciusában már felvetődött, hogy előbb-utóbb elengedhetetlen lesz a síófoki könyvtár bővítése.⁷³ 1985 augusztusában földrengés rázta meg a várost, melynek során a gyermekkönyvtár épülete is használhatatlanná vált.⁷⁴ 1988-ban adták át Síófokon „az új gyermekkönyvtárat, amely a város egyik legszebb épületében kapott helyet.”⁷⁵

⁶⁸ HEGYI Gyula: *A kultúra palotája Síófokon*, Magyar Hírlap, 1976. június 6., 1.

⁶⁹ *Kevés a külföldi olvasó*, Somogyi Néplap, 1975. július 29., 5.

⁷⁰ „Somogy megye történetéről tart előadást ma este a Síófoki Városi Járási Könyvtárban dr. Magyar Kálmán régész, a Rippl-Rónai Múzeum főmunkatársa”, Somogyi Néplap, 1980. április 2., 6.

⁷¹ „A kettős honfoglalás” címmel nagysikerű előadást tartott hétfőn este dr. László Gyula egyetemi tanár a síófoki városi-járási könyvtárban, Somogyi Néplap, 1981. október 7., 6.

⁷² *Hétfélig tájoló*, Somogyi Néplap, 1981. december 4., 5.

⁷³ *Közművelődési program az ezredfordulóig – Fejlődött az intézményhálózat, korszerűsödött a tartalmi munka*, Somogyi Néplap, 1985. március 13., 5.

⁷⁴ *Jól vizsgázott a város – Síófok, két évvel a földrengés után*, Népszava, 1987. augusztus 12., 9.

⁷⁵ *A hagyomány kötelez – Új gyermekkönyvtár Síófokon*, Somogyi Néplap, 1988. október 15., 5.

1987-ben a könyvtár Siófoki kalauz címmel, sok információ tartalmazó kétnyelvű tájékoztatót adott ki. „A rövid bevezető siófoki sétára hívja az olvasót, programokat ajánl a vendégnek. A város történetéről is sokat megtudhatunk a gondos szerkesztés jóvoltából.”⁷⁶

„Megdöböntően drága lett a könyv.” – olvashatjuk a *Somogyi Hírlap* egyik 1991-es számában.⁷⁷ „Könyvtárunk idei költségvetése ezer kérdőjel” – nyilatkozta ekkor Rácz Béláné, a siófoki Városi Könyvtár igazgatója. Az áremelkedések jelentősen megnövelték a működési költségeket.⁷⁸ A könyvtár 1993-ban is kiállítások szervezésével készült a nyárra.⁷⁹

2002-re a helyhiány teljesen nyilvánvalóvá vált. A *Somogyi Hírlap* megírta, hogy a város „egy új európai színvonalú Balatoni Regionális Könyvtár építését tervezi a jelenlegi városi könyvtár helyett.”⁸⁰

2004-ben a Földhivatal megvásárolta az önkormányzattól azokat a helyiségeket, amelyek addig a gyermekkönyvtár rendelkezésére álltak. A gyermekkönyvtár számára tehát új helyet kellett találni.⁸¹ 2004 májusában nyílt meg újra a Siófoki Városi Könyvtár gyermekrészlege a Kálmán Imre sétány 11. szám alatt.⁸²

2009. október 21-én rakták le Siófokon az 1,2 milliárd forintból épülő új könyvtár alapkövét.⁸³ Idestova 10 éve beköltöztünk

⁷⁶ H.B.: *Siófoki kalauz*, Somogyi Néplap, 1987. július 9., 1.

⁷⁷ TAMÁSI Rita: *Garasos könyvtárgondok – Adatbank Siófokon*, Somogyi Hírlap, 1991. január 14., 5.

⁷⁸ *Uo.*, 5.

⁷⁹ CZER Klára: *Útikalauz turistáknak*, Somogyi Hírlap, 1993. június 5., 5.

⁸⁰ *Regionális könyvtár épül*, Somogyi Hírlap, 2002. június 21., 13.

⁸¹ VARGA: *Ideiglenes, de korszerű*, Siófoki Hírek, 2004. június, 21.

⁸² *Események, krónika 2002–2004*, Könyvtári Figyelő, 2006, Különszám, 71.

⁸³ KOLUMBÁN Tünde: *A város maga épít könyvtárt*, Somogyi Hírlap, 2009. október 22., 3.

az új épületbe: 2011. november 25-én, a siófoki városnapon adták át az új könyvtárat.⁸⁴ Az 1956-ban emigrált, és Londonban élő író, publicista Sárközi Máttyás szerint – akit gyermekkorában a Balatonhoz, és Kilitihez köt – „kacsalábon forog az új siófoki könyvtár”.⁸⁵

„Napról napra többen lesznek, akik mindent az interneten szeretnének elérni, de a jó könyvtárnak igenis van jövője” – nyilatkozta Ramháb Mária⁸⁶ 2010-ben.⁸⁷

Az elmúlt időszak még jobban felgyorsította a negyedik ipari forradalmat, felerősítette a technológiai fejlődést, felértékelte az online tér és a digitalizáció szerepét. Miközben a világ egyre jobban elszemélytelenedik, könyvtárunk egyre inkább közösségi térként is funkcionál, csökkentve ezzel a főleg idősekre oly jellemző elmagányosodást és a generációk közötti digitális szakadékot. Számos elvárásnak igyekszünk tehát megfelelni. A hagyományoknak megfelelően igyekszünk biztosítani az olvasáshoz, tanuláshoz, kutatáshoz szükséges csendet, megteremteni az elmélyedés lehetőségét. Próbáljuk erősíteni a közvetlen emberi kapcsolatokat, a közösséghez tartozás érzését, fokozódó társadalmi- és kulturális szerepvállalás által. Emellett pedig anyagainkat digitalizálni, és jelen lenni a virtuális térben. Legfontosabb törekvéseink az olvasásnépszerűsítés, valamint a környezettudatosságra nevelés, az érzékenyítés és a szemléletformálás.

A könyvtári munkában is egyre jobban, egyre erőteljesebben érződik a globalizáció. Lehetőségeinkhez mérten igyekszünk mind jobban lépést tartani a világszerte oly népszerű könyvtári

---

⁸⁴ FÓNAI Imre: *Mézeskalács ház és könyvtár*, Somogyi Hírlap, 2011. november 26., 2.

⁸⁵ SÁRKÖZI Máttyás: *Óbort a pincéből*, Heti válasz, 2017. január 12., 74.

⁸⁶ Az Informatikai és Könyvtári Szövetség jelenlegi elnöke.

⁸⁷ BÁRKAY Tamás: *Könyvtár nem csak volt, lesz is*, Népszabadság, 2010. február 11., 8.

trendekkel, rugalmasan alkalmazkodni a változásokhoz. Minőségirányítási rendszer, átlátható, stabil jövőkép kialakítására törekszünk. Feladataink egyre sokrétűbbek, szerteágzóbbak. Mind távolabb kerülünk a hagyományos könyvtári munkáktól. A könyvtári automatizációé a jövő.

Összegzés

Toldy Ferenc (1805–1875) mondanivalója ma is aktuális: „Minden könyvtárnak két lényeges alkotórésze van, egy anyagi: a könyvek [...] s egy szellemi: a könyvtárnok.”⁸⁸

Szerencsés helyzetben vannak a mai kutatók, hiszen újabb és újabb kutatási lehetőségek nyíltak meg a digitalizáció által, mint futó előtt az új távlatok. Mondhatnám azt is: felhúztuk a futócipőt, bemelegítettünk és elindultunk, fogynak a kilométerek a lábunk alatt. Egy interaktív történelmi időszalagon haladunk. Minél edzettebbek vagyunk, annál inkább tudunk nézelődni futás közben. Egy idő után pedig ismerőssé válik a táj, észrevesszük az apró részleteket is. A távolban pedig kirajzolódik a horizont.

Mondhatnám azt is, a történelem olyan, mint a fényképek. Vannak ideális kompozíciók, tökéletesen éles képek, és vannak olyanok, amelyeknek rossz a megvilágításuk, homályosak vagy bemozdultak. Van, hogy rosszul hívták elő, vagy lemaradt valaki a képről, esetleg elfordította a fejét, és van olyan, amikor a fénykép egyáltalán nem sikerült, esetleg a fényképész megkomponálta a művet, de egy váratlan helyzet közbeszólt.

---

⁸⁸ Könyvtár – idézetek (citatum.hu)

Az elkészült fénykép jobb esetben keretbe, albumba kerül, később aztán egy dobozba. Nagy becsben tartják és megőrzik, vagy porosodik a padláson, megfakul, elszakad, foltossá, használhatatlanná válik, és kidobják. Valaki megmenti, de már feledésbe merül, kik vannak a képen, mikor készült és ki által. Talán kiderül, hogy hol készítették.

További kutatómunkát igényel a rendelkezésünkre álló és e téma szempontjából is használható levéltári és egyéb, például digitalizált források számbavétele és azok részletes elemzése, feldolgozása. Ez a tanulmány csupán egy rövid bepillantást engedett a múltba. A múlt viszont kis pillanatfelvételek sokaságából áll. A film utána kezd forogni.

A képek forrása: BRTK Könyvtár, Történeti Gyűjtemény.

Munkámat legnagyobb mértékben az Arcanum Digitális Tudománytár és a Hungaricana Közgyűjteményi Portál segítette. Szeretném hálás köszönetemet kifejezni értékes tevékenységükért.